

Mats Löfström r ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ahvenanmaan tasoituskassaan (15 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Tasotusperusteen korottamisesta on käyty keskusteluja useaan kertaan aiemmin. Maaliskuussa 2016 käynnistyi Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja valtakunnan hallituksen välisiin poliittisiin neuvotteluihin perustuva prosessi tasotusperusteen korottamisesta. Tällöin tehtiin selväksi, että hallituksen tarkoituksena oli vuoden 2017 talousarvion käsittelyyn valmistella päätös tasotusperusteen korottamisesta 0,45 %:sta 0,48 %:iin. Tätä tarkistusta ei kuitenkaan sisällynyt vuoden 2017 eikä vuoden 2018 talousarvioihin.

Voimassa olevan itsehallinnon taloudellisen järjestelmän käyttöönoton jälkeen tasotusperusteesta ja valtion tilinpäätöksen rakenteen muutoksesta on tehty kaksi selvitystä. Koska erilaisia käsitteitä on ollut siitä, millaisten muutostekijöiden tulisi johtaa tasotusperusteen muutokseen, valtiovarainministeriö ja maakunnan hallitus muotoilivat yhdessä kaksi kysymystä Ahvenanmaan valtuuskunnalle vuonna 2015. Ahvenanmaan valtuuskunta totesi lausunnossaan, että ottaen huomioon itsehallintolain valmistelussa tehdyt muutokset säännökset mahdollistavat suhteellisen laajan oikeudellisen harkinnan, jolloin myös taloudellisten vaikutusten arviointi voidaan ottaa huomioon. Ahvenanmaan valtuuskunta totesi myös, että esitetyt perustelut tasotusperusteen korottamiseksi ja vastaavasti laskemiseksi muodostavat ainoastaan yleisen säännöksen ja näin ollen niitä voidaan pitää esimerkkeinä siitä, milloin muutoksia tehdään. Lopuksi todettiin tasotusperusteen tarkistuksen olevan paikallaan, koska tasotusperustetta ei ole muutettu nykyisen itsehallintolain voimassaoloaikana 1.1.1993 jälkeen.

Pääasiallisina syinä siihen, että nykytilanne vaatii tasotusperusteen korottamista, ovat valtion tilinpäätöksen perusteissa tapahtuneet rakenteelliset muutokset valtion toimintojen yhtiöittämisen vuoksi, muuttuneet väestösuhteet, EU-jäsenyydestä aiheutuvien velvoitteiden kustannukset (esim. mittava digitalisointi) sekä kansainväliset vaatimukset ilmastoon liittyvistä toimenpiteistä. Tilanteen vuoksi tasotusperustetta tulee korottaa ja määrärahaa lisätä vallitsevien rakenteiden pohtimiseksi.

Perusteluina tasotusperusteen korottamiselle maakunnan hallitus esitti lausunnossaan valtiovarainministeriölle toukokuussa 2016 valtion tilinpäätöksessä tapahtuneet rakenteelliset muutokset ja edellä mainitut syyt. Se seikka, että eduskunnan tehtävänä on maakuntapäivien suostumuksella säätää tasotusperusteen muutoksista, viittaa siihen, että lainsäätäjä on katsonut päätösprosessin luonteeltaan pitkälti poliittiseksi. Tätä taustaa vasten ja Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto huomioon ottaen on siis perusteltua kiinnittää huomiota edellä mainittuihin seikkoihin.

Talousarvioaloite TAA 289/2017 vp

Tasoiusperusteen korottaminen 0,45 %:sta 0,48 %:iin vastaisi noin 15 000 000 euroa. Siitä huolimatta, että hallitus ei ottanut korotusta valtion vuoden 2018 talousarvioon, maakunnalle siirtyvien valtionvarojen korottamiselle on vahvat perusteet. Mainittujen syiden lisäksi tulee esim. olla selvää, että suurempi väestö aiheuttaa suuremmat kustannukset julkisten palvelujen ylläpitämisessä. Itsehallintolain voimassaoloaikana väestöosuus on kasvanut ollen vuodenvaihteessa 2016—2017 lähes 0,53 % sen oltua ainoastaan 0,48 % järjestelmän voimaan tullessa. Ahvenanmaan väestö on toisin sanoen kasvanut runsaat 16 % vuoden 1993 jälkeen, kun taas Suomen väestö on kasvanut 8 %. Ahvenanmaa vastaa myös merkittävästä valtion välittömien verojen osuudesta. Verotusvuonna 2015 Ahvenanmaa maksoi 0,71 % valtakunnan yhteenlasketuista välittömistä veroista. Myös EU-vaatimuksista aiheutuvat korkeat IT-kulut on perusteltua ottaa huomioon, koska maakunnalle aiheutuvat kustannukset muodostuvat pienten volyymien vuoksi hyvin suuriksi.

Edellä todetuista perusteista on siis perusteltua lisätä Ahvenanmaan tasoiusmaksuun ehdotettuun määrärahaan 15 000 000 euroa, mikä vastaisi tasoiusperusteen korottamista 0,48 %:iin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 15 000 000 euroa momentille 28.80.30 Ahvenanmaan tasoiusmaksuun.

Helsingissä 29.9.2017

Mats Löfström r
Stefan Wallin r
Anna-Maja Henriksson r
Mikaela Nylander r
Anders Adlercreutz r
Thomas Blomqvist r
Mats Nylund r
Veronica Rehn-Kivi r
Eva Biaudet r
Joakim Strand r